

Дракохруст Т.В., к.н.держ.упр., старший викладач кафедри державного і муніципального управління ТНЕУ

## **Інституціоналізація системи місцевого самоврядування в Україні: проблеми та перспективи**

Формування місцевого самоврядування є одним із складніших завдань становлення сучасного державотворення в Україні. На шляху демократичних змін в країні постав значний перелік політичних, економічних, соціальних, кадрових, психологічних та інших перепон. Як свідчить вітчизняний та світовий історичний досвід, неефективна інституційна організація держави є одним із визначальних чинників, що стає на заваді покращенню якості публічного управління, сприяє корупції, а зрештою, зводить нанівець будь-які намагання влади провести необхідні реформи. Раціональна організація системи державних інститутів і органів місцевого самоврядування є необхідним і пріоритетним завданням модернізації України.

На сьогодні постала нагальна необхідність нарешті відмовитися від напрямів займатися лише науково-теоретичним обґрунтуванням необхідності, особливостей, чи покрокових етапів проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні. Настав час на практиці змінювати владні інституції, зробити їх реально ефективними і справді прозорими, відновити конструктивний діалог між владою і суспільством, повернути довіру громадян до Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, до пересічного українського посадовця [1].

В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування.

Проте від часу прийняття Конституції України та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування.

Система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях.

Удосконалення потребує також система територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території.

Збереження диспропорційності адміністративно-територіального устрою як основи існування нераціональної територіальної організації влади призводить до конфлікту компетенції як між органами місцевого самоврядування, так і між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

Важливою проблемою інституціонального розвитку системи місцевого самоврядування була і залишається зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема внаслідок низької конкурентоспроможності органів місцевого самоврядування на ринку праці, зниження рівня престижності посад, що призводить до низької ефективності управлінських рішень.

Відповідно, корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги - це все результат діяльності органів місцевого самоврядування за усі попередні роки. Не говорячи вже про надмірну централізацію повноважень органів виконавчої влади та фінансово-матеріальних ресурсів [2].

Це в свою чергу також призводить до погіршення якості та доступності публічних послуг внаслідок ресурсної неспроможності переважної більшості органів місцевого самоврядування здійснювати власні і делеговані повноваження.

Ще однією проблемою, яка потребує нагального вирішення є нерозвиненість форм прямого народовладдя, неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади [3].

Ці всі вище перелічені твердження нашою думкою, що потрібно розробити конкретні заходи з інституціонального вдосконалення системи місцевого самоврядування серед яких важливе значення мають такі:

- запровадження механізму державного контролю за відповідністю Конституції України та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг;

- відповідальність органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб за свої рішення, дії чи бездіяльність перед громадою та окремими громадянами, права яких були порушені;

- здійснення внутрішнього та судового контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, насамперед з позиції забезпечення поваги до особи та справедливості, а також постійного підвищення ефективності управлінської діяльності на місцях;

- створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень [4].

Отже, інституціоналізація системи місцевого самоврядування в Україні потребує не тільки теоретичного осмислення та обґрунтування. Необхідно спрямувати зусилля на розробку конкретного практичного інструментарію, методик його застосування, а також матеріально – фінансового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування.

### **Література:**

1. Зінченко В.В. Інституалізація демократичного самоврядування в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні//Віче. Журнал Верховної Ради України. – 2009. – № 19. – С. 34-37.

2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws>.

3. Стратегія модернізації України. Бачення незалежних експертів // Дзеркало тижня [Текст]. — 2009. — № 48 (776). — 12 – 18 груд.

4. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 810 від 22.07.1998 р. — Режим доступу :[www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua).